

בקובה גזע בקר לחלב שיש בו דם זבו מקומי "משום שהזבו עמיד לחום ולמחלות". על כך העיר M.B. Willis, הגנטיקאי הבריטי (שהקים יחד עם T.R. Preston את תחנת הנסיונות החקלאית הראשונה בקובה בסוף שנות הששים): "נכון, הזבו עמיד לקרציות ולמחלות והזבו עמיד לחום אבל יש בעיה אחת קטנה: הזבו עמיד גם לייצור". בעת ההיא, על פי מצוות מאן דהוא, החזיקו בקובה את החולבות העתודות ברפת מרכזית עם מיוזג אויר מלא, כדי שתנובתן תעלה ויעלה גם ערכן התורשתית! זאת לא בדיחה; ביקרתי ברפת הזאת ולידה גם שלט מענין עם כתובת שצילמתי: EI ENEMIGO NUMERO UNO de la PRODUCCION es el AUSENTISMO (האויב מספר 1 של הייצור הוא היעדרות מן העבודה). מאוחר יותר הפליט ויליס בראיון לעיתונאי זר, שעל דעותיו המדעיות מן הראוי היה לירות במנהיג הדגול. הדבר פורסם בעיתון בג'מייקה ואחרי תקופה קצרה פוטר וגורש ויליס מקובה; ידידו פרסטון נטש את קובה מיד אחריו. (את הסיפור שמעתי מדיפלומטית קנדית בדרך למסיבת ליל סילבסטר בשגרירות ההולנדית אור לראש השנה 1973). מוסר השכל: חכמים, היוהרו בדבריהם!

לטענה, שהגנים המגבירים את ייצור החלב מקטינים את כושר ההתעברות בתנאי סביבה שווים וסבירים, תנאי סביבה במובן הרחב של המילה לרבות גיל, מצב בריאות ושלב במחזור הרביה על כל המשתמע מכך, כולל מאזן אנרגיה ואחרון חביב, עקת חום מוגברת עקב ייצור גבוה.

מילה אחת או שתיים על ה"טיפוח להתעברות טובה בחודשי הקיץ": בלשון המעטה, אני קצת ספקן לגבי האפשרות הזאת. לכאורה, התורשתיות של כושר ההתעברות קרובה לאפס; הגנטיקאים אומרים שהיא כ-2%, אך זה **אומדן סטטיסטי בלבד**, סחורה שיש לה ביקוש גדול אבל אין עליה אחריות. על סלקציה לכושר התעברות בכל ימות השנה מדברים אך עדיין אין. עשרים שנה אחרי שתונהג, אולי נדע אם השיגה משהו. אשר לעמידות לחום, אין ספק שזאת תכונה תורשתית. אבל, אליה וקוץ בה: הגזעים העמידים לחום הם גם בעלי כושר ייצור נמוך; כל ביולוג ברדעת יסכים שייצור נמוך הוא אמצעי יעיל בשביל לשרוד בחום כבד. בהקשר זה מאלף סיפור ששמעתי בקובה לפני 23 שנה. למנהיגה הדגול של קובה (אז ועתה) היה ענין רב בגידול בקר והיו לו גם השקפות מדעיות בנושא. לדעתו, מן הראוי היה לפתח

היה או לא היה? (Y, אלא מה?)

אהוד ליפקין, אדם פרידמן
המחלקה לגנטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים

תאומים מהפר **מסטור**. לפי מיטב חוקי מרפי, היו אלה זכר ונקבה. העגל, נקרא שמו **מסטול** בעוונותיו, נלקח אחר כבוד ל"און". העגלה **שוסטר 6084**, בניגוד לחשכת העבר לא נמכרה מיד, אלא נבדקה במבחן Y. בניגוד מוחלט לחוקי מרפי, אבל לפי הצדק ההיסטורי (!), לא נמצא Y, לא בשערות ולא בדם. אשר על כן, 6084 גודלה למצוות ולמעשים טובים. יום לאחר יום הולדתה השני, ב-11.2.96, העמידה 6084 נכדה ל-5057 במז"ט, את העגלה **שירלי 6429**. ובא לציון גואל.

ב"משק הבקר והחלב, חקר ומעש" 15 (9/93), הצגנו מבחן לקביעת איילוניות עגלה תאומה לעגל עם הלידה. המבחן מבוסס על זיהוי PCR של כרומוזום Y בתאומות לעגלים. זיהוי של כרומוזום זה מעיד על איילוניות, זאת אומרת עקרות. תוצאה שלילית, לעומת זאת, מעידה על עגלה פוריה. המבחן מהיר, שעות אחדות בלבד; לזיהוי Y מספיקה קווצת שיער, ואילו לשלילת Y נחוצה גם דוגמת דם. ב-10.2.94 המליטה אחת מטובות הפרות בגניגר, העתודה שלל 5057 ירום הודה, זוג